



Krev a půda (Richard Walther Darré na schůzi zemědělců v Goslaru 13. prosince 1937)

Autor: Troy Southgate

„Jednoho dne přestanou splašky plnit koryta řek a vrátí se do země, aby tam pomohly vypěstovat dobré jídlo pro lidi. Jednoho dne budou znovu skákat v průzračných vodách Temže Londýně lososi a lidská práce bude tvůrčí a radostná. Jednoho dne lidská duše, nekonečná staletí svíraná bojem o obživu, povstane a vznese se ke světlu slunečních paprsků pravdy.“ - Henry Williamson

Zatímco se moderní svět podle všeho propadá stále hlouběji do chaosu, neutuchající význam přírody coby rádce i zdroje inspirace v nás nepřestává vyvolávat nejvyšší úctu a obdiv. Většina lidí se bohužel svým kořenům značně odcizila a odstříhla se od svého kulturního a rasového dědictví.

Už roku 1833 Wiliam Cobbett zcela po právu prohlásil, že anglický národ se stal sbírkou „dezertérů od pluhů“. 1] Jakoby zázrakem přispěchaly čadící komíny a fabriky bez oken průmyslové revoluce, aby nahnaly lidi z polí do rychle rostoucích měst. Jak ale říká i Howard



Newby, ještě i dnes nabízí venkov svůj tvrdohlavý odpor jako „doklad toho, že i přes všeobecnou povrchnost a přechodnost dneška zůstávají některé věci pevně zakořeněné, permanentní a přetrvávající“. 2] Velkolepost venkovského života skutečně posvěcuje status quo – ne však status quo establishmentu nebo šedivé sterility modernismu, ale jejich opak: nesmírná houževnatost našich lesů, skal a údolí slouží jako věčná připomínka toho, že se člověk může vrátit do svatyně svých předků pokaždé, když další z marných pokusů o vědeckou neomylnost nutně dospěje ke svému nevyhnutelnému konci, a tak se konečně začít vyprošťovat z hedonistické negativity neusínající metropole. Co tedy vlastně znamená „krev a půda“ a proč hraje tak nepostradatelnou roli při decentralizovaném růstu drobných vesnických společenství?

Se sloganem přišel jako první ve 20. letech minulého století bývalý německý sociální demokrat **August Winnig**, který však levicovou SPD opustil kvůli její posedlosti internacionalismem (zde se T. Southgate zřejmě mýlí, neboť termín *Blut und Boden* použil jako první Oswald Spengler ve svém díle *Zánik Západu* /1922/ a před Winnigem ještě **Max Wundt** ve své knize *Was heißt völkisch?* /1924/ – pozn. DP) Roku 1927 exulant ze Sedmihradska **August Georg Kenstler** začal vydávat svůj časopis *Krev a půda* (*Blut und Boden*) s cílem přispět tak k ochraně „věčného pouta mezi kmenem a jeho zemí, již je třeba v případě nutnosti bránit za cenu vlastní krve“. 3] Pro Němce na venkově se tedy „krev a půda“ stala „krycím označením ochrany jejich skutečné osobnosti. Vyjadřovala důraz kladený na pokrevní příbuznost a úlohu rolnictva. Lidé z měst neměli děti – rolníci ano. To oni byli krví národa: doslova i v přeneseném, duchovním a kulturním slova smyslu.“ 4] Ale samotná idea, že rasa je zakořeněna v zemi smáčené krví svých průkopnických předků, dalece překračuje terminologickou inovativnost výmarského Německa. I proto by bylo nesmírně pošetilé zavrhnout krev a půdu coby jev nedílně doprovázející vzestup národního socialismu nebo dokonce dospět k závěru, že romantici 20. století – jako německé mládežnické skupiny nebo různé kolonie nudistů – vzkřísili středověkého ducha árijského zemanství prostě jen tak pro zábavu. Rozhodně ne! Obraz hrdinského rolníka a jeho oddané ženy ve skutečnosti přesahuje svět teutonských legend a krev i půda každá ztělesňují neoddělitelné prvky přirozeného řádu, které nestačí posuzovat pouhou historickou terminologií. Pro ty, kdo se tohoto ideálu pokoušeli dosáhnout, se stal živým svědectvím severské duše, „nepsaných dějin Evropy, dějin oproštěných od obchodu, hrabivosti šlechty a nekonečné falše církve i vladařů“. 5] V průběhu staletí byl vzestup materialismu skutečně zpečetěn ustavením kapitalisticko-marxistické osy, z níž podobny královstvím z písku vyrůstají jejich nesčetné ideologické odnože. Mezitím samozřejmě samozvaní vládnoucí páni a lordové nezapomínají silou vymáhat svůj desátek od potem zbrocených, zlomených a zahořklých nevolníků.

Revoluční nacionalismus (v jistých kruzích označovaný za národní anarchismus) oproti tomu je něčím mnohem víc než pouhou politickou ideologií. Vnímá a chápe, že vztah mezi společenstvím a zemí je současně čímsi nezměřitelným i duchovním. Jak ale vysvětlila doktorka Anna Bramwellová, krev a půda „bývá nevyslovená, spíše než otevřeně projevovaná“. 6] V praxi je to ještě i dnes vidět v „evropských zemích jako Řecko či Francie i několika státech USA, kde je nabývání zemědělské půdy pro cizince buď nemožné, nebo velice ztížené řadou překážek. V mnoha zemích Třetího světa je pak systém nastaven k ještě výraznějšímu vyloučení cizích a upřednostnění vlastních.“ 7] Když to shrneme: aby člověk

plně docenil krev a půdu, musí pochopit, že se zdaleka nejedná pouze o politický koncept. Pokud to budoucí průkopníci snah o obrodu krve a půdy vezmou v potaz, zůstane celý proces nanejvýš přirozený a organický.

Málokdo by jistě zpochybnil, že i když byl Hitlerův *Reichsbauernführer* Richard Walther Darré v první řadě politikem, zároveň byl dostatečně inteligentní, aby si uvědomil, že má-li si Německo zachovat svou skvělou venkovskou tradici, musí nastupující národně socialistická vláda zajistit bezpečnost existence rolnictva. Darré skutečně nechtěl, aby se z dědičného řemesla zemědělské páteře národa stala nějaká chvilková hračka městských eskapistů nebo výnosná „bokovka“ vykořisťovatelů. Darré byl ovšem idealista, jehož mohl oportunista a bytostný politik Hitlerova typu jen sotva brát vážně.

6. března 1930 vydala NSDAP svůj *Oficiální stranický manifest k pozici NSDAP ohledně zemědělského obyvatelstva a zemědělství*. Podle tohoto dokumentu „...tvoří zachování efektivní rolnické vrstvy a její rozšíření s rostoucí populací jeden z hlavních pilířů národně socialistického programu“. 8] Strana si zcela správně uvědomovala, že německé rolnictvo čelí simultánnímu útoku z více stran, konkrétně pak od „židovského peněžního trhu, který ve skutečnosti ovládá německou parlamentní demokracii... konkurence cizích zemědělců, kteří pracují ve výhodnějších podmínkách... prostředníků, kteří nehorázně bohatnou tím, že vstupují mezi pěstitele a spotřebitele... [a] neúnosných cen, jež musí rolníci platit za elektřinu a umělá hnojiva koncernům, řízených povětšinou Židy.“ 9] Aby zastavila toto vykořisťování, navrhovala NSDAP mimo jiné umožnit vlastnit půdu pouze německým občanům, její děditelnost (aby rolnické rodiny mohly zapustit kořeny) a také vyhrazení rozsáhlých oblastí ke kolonizaci zmnožujícím se německým obyvatelstvem. Přestože ale pochopitelně tyto přísliby byly pro obyčejné rolníky i nadšence usilující o návrat k půdě velice přitažlivé, když se Hitler roku 1933 konečně chopil moci, do praxe uvedeny nebyly. V roce 1940 Otto Strasser zkritizoval zákon o dědičných farmách, protože se vztahoval jen na část rolnictva a fakticky „vytvářel tři druhy zemědělců: rolníky s tak malou výměrou půdy, že se z ní nedalo žít; střední a větší sedláky, kteří hospodařili jako pachtýři a velké vlastníky půdy, kteří svá panství spravovali podle ryze kapitalistických zásad.“ 10]

Walther Darré (který do NSDAP vstoupil až roku 1930) si získal značnou reputaci jako zásadový muž, když po střetu se svými nadřízenými rezignoval na svůj post ve východopruském královském hřebčinci v Trakhenen (odtud **trakénský kůň** – pozn. DP). V roce 1926 sepsal článek proti zastáncům oživení plánů koloniální německé říše, protože tuto myšlenku pokládal za „nepřátelskou a škodlivou myšlenku německé otčiny.“ 11] Darré se tedy jevil jako nepravděpodobný kandidát členství strany, která bez velkých skrupulí hlásala násilnou okupaci podmaněných území za účelem německého osídlení. O několik let později, když Hitler nařídil zábor Čech a Moravy, si Darré do deníku zapsal, že vytvářením říše na úkor svých vlastních národních zájmů opakuje Německo anglické omyly. Když si však Hitler uvědomil, že Darrého nesmírná popularita by mu mohla zajistit podporu venkova, kterou NSDAP zoufale potřebovala, Darré se výzvy nezalekl a zapřísáhl se využít svého vládního postu k boji za zájmy svých milovaných rolníků.

Moderním ekologům by rozhodně bylo ku prospěchu, kdyby se inspirovali poctivostí a

integritou mužů jako Walther Darré. Většina z nich se však naneštěstí na rozdíl od svého národně socialistického předchůdce bojí přijmout skutečnost, že při obnově přirozeného řádu hraje výraznou roli i rasa. Podle Darrého představovalo rolnictvo „soudrou rasovou skupinu nordických předků, kteří tvoří rasové a kulturní jádro německého národa.“ 12] Roku 1929 sepsal Darré dílko *Rolnictvo coby klíč k pochopení nordické rasy*, v němž dospěl k závěru, že „jakási vyšší prozřetelnost vložila do kolébky nordické rasy dar, z něhož vyrostla její dost možná nejvýraznější charakteristika: nejniternější potřeba nordického člověka vložit svůj život do služeb vyšší věci a vytvořit si pro sebe z nutností určujících toto dílo vlastní vnitřní morální zásady.“ 13]

Záhy po nástupu do úřadu se Darrému podařilo prosadit dvouprocentní limit úročení půjček na statky, a také zajistit zachování tradičního dědičného vlastnického práva rolnických rodin. Jakmile však bylo nade vše pochybnost zřejmé, že Hitler nikterak nehodlá uvést do praxe původně přislíbené zemědělské body a zásady z *Pětadvaceti bodů NSDAP*, uvědomil si Darré, že aby se vypořádal s nebezpečím představovaným jeho úhlavním rivalem, arcitechnokratem a Hitlerovým pochlebňákem **Herbertem Backem**, musí svůj čas využít co možná nejúčelněji. Ve starobylém středověkém městě Goslar na úpatí pohoří Harz zřídil „rolnické hlavní město“ a zaváděl opatření, jež měla zajistit obrodu německého zemědělství, především podporou organického zemědělství a metod nového osevu. „Snil o tom, že Goslar učiní centrem nové rolnické internacionály; zelenou unií severovýchodních evropských národů. Odtud ve svých projevech horoval proti vůdcovskému principu i imperialistickým ambicím. Přijímal zde četné návštěvy: angličtí nadšenci do organického zemědělství schvalovali jeho plány a vyjadřovali obdiv jím prosazeným zákonům na ochranu kontinuity dědictví. Zástupci rolnických hnutí z Norska a Dánska se účastnili konferencí o krvi a půdě.“ 14]

Jeho obecná strategie byla ale ještě radikálnější: chtěl totiž úplně skoncovat s průmyslovou společností a nahradit ji menšími zemědělskými společenstvími. Domníval se, že „kapitalismu a průmyslu brzy dojde dech (což byl postoj mnoha lidí v čase velké krize 30. let) a s ní dospěje ke konci i věk masové urbanizace a mechanizace, protože městská společnost nebude schopná přežít. Po svém zhroucení – jež uspíší rolníci blokadami měst – bude nahrazena novou společností, vytvořenou zdravým rolnickým jádrem.“ 15] Darré si byl plně vědom, do jaké míry se musejí města pro svou obživu spoléhat na venkovskou periferii; jinými slovy dospěl k závěru, že sám sebedestruktivní proces kapitalismu lze urychlit pobídnutím německého rolnictva, aby průmyslovým oblastem vysávajícím země jejich zemědělské studnice života upřelo svou krev.

Nemusíme asi dodávat, že ostatní pohlaváři NSDAP si tyto zásluhy velice ochotně nárokovali sami. V srpnu 1937 Darrého naprosto znechutil Hermann Göring, když tento obtloustlý uzurpátor na mezinárodní mlékařské konferenci prohlásil, že „žádná země se dnes nemůže izolovat od mezinárodního hospodářského systému. Žádná země už nikdy nemůže říci, ‚Stahujeme se ze světového ekonomického kolbiště a budeme žít a vyrábět jen sami pro sebe‘.“ 16] V dubnu 1939 už byl v Německu jasně znatelný odliv mladých lidí z venkova do stísněných muničních továren ve městech – v souladu s Göringovým čtyřletým plánem na industrializaci Německa pro potřeby hospodářství totální války. To vedlo Darrého k výpadu proti „ekonomickému materialismu, který v člověku budí obavy o ideje krve a půdy“ 17]



nacistického režimu.

V roce 1942 byl Darré odvolán ze svého ministerského křesla, kde ho logicky nahradil odpudivý a pro vládu mnohem méně nebezpečný Herbert Backe. Tehdy už nemohlo být sebemenších pochyb, že Hitler německé rolníky hořce zradil. Slovy už výše citované doktorky **Bramwellové**: „Hitler našel v Darrém užitečného teoretika a organizátora pro krizová období, když však jako mnozí další revoluční ideologové zachovával věrnost své vizi, zbavil se ho.“ 18] Co je ale důležitější: v Darrém – přestože ten byl až příliš skromný, než aby to připustil – upřel Hitler Německu jeho nejpřednějšího ekologického průkopníka, skutečného duchovního otce moderních zelených.

Darré ale nebyl jediný radikál v řadách NSDAP, právě naopak, byl jen jedním z mnoha zklamaných antikapitalistů, kteří se stranu pokoušeli zradikalizovat zevnitř. V tomto směru zaznamenat větší úspěchy než většina z nich, protože muži jako „Feder nebo Strasser se nedočkali praktického naplnění svých myšlenek“ vůbec. 19] Navzdory svému agrárnímu radikalismu si však Darré v plné míře nepřipustil marnost své spolupráce s NSDAP, dokud nebylo příliš pozdě. Kdyby se ovšem nikdy nestal ministrem zemědělství, neprosadil by svého programu krve a půdy vůbec nic. To samo o sobě ovšem ještě nedává za pravdu vyznavačům inkrementální strategie, kteří vkládají svou víru v systém, jen to dokládá, že – navzdory odkazu Darrého a jeho nejbližších spolupracovníků – je a bude v kontextu stávajících vládních struktur možné docílit naplnění jen zlomku idejí. V roce 1942 už by se pod podobná slova jistě podepsal i sám Darré: pevně totiž věřil, že jedině zelená revoluce může svrhnout starý systém a vydláždít cestu novému agrárnímu řádu.

Obavy a láska k životnímu prostředí nebyly ale jen Darrého doménou, přední místo zaujímaly i v myšlení a programu **Cornelia Codreanu** a rumunského legionářského hnutí (Železná garda) – především proto, že rolnictvo v Rumunsku před válkou tvořilo téměř 90 % obyvatelstva. Vzдор urbanizaci do zelených košil oděných bojovníků v až do dnešních nejduchovnější evropské baště národně revolučního boje dobře shrnuje slogan: „Nahoře budeme bránit život stromů a hor před dalším ničením. Dole /ve městech/ budeme šířit smrt a milosrdenství.“ 20] Tento postoj pochopitelně silně rezonuje i v prostředí dnešního národního anarchismu a jeho odhodlání zničit kapitalismus zevnitř a současně mimo něj vytvořit zárodky nového uspořádání. Codreanu často hledal útočiště před náporom pochyb v divočině, kde si nadšeně vychutnával klid a útěchu nabízené nádhernými rumunskými horami. Ve své emotivní strhující autobiografii *Mým legionářům* Codreanu popisuje okamžiky své dobrovolné samoty takto: „Stmívalo se a kolem nebylo živé duše – jen stromy, na nich mrchožraví ptáci, to vše obklopené pustými skalami. Měl jsem s sebou svůj kabát a pecen chleba. Něco z něj jsem pojedl a zapil vodou prýšící ze skály.“ 21]

Codreanu si zcela nepochybně uvědomoval hodnotu a význam duchovních reálií své domoviny a vlasti. Dalším příkladem toho, jak důležitá byla pro legionáře idea krve a půdy, může být i symbolický závazek Legie vůči fyzické a duchovní nesmrtnosti Rumunska. Roku 1927 složilo 27 legionářů slavnostní slib obrany otčiny, když si mezi sebou rozdali kožené váčky obsahující rumunskou hlínu. Přestože to mnozí jistě odbydou coby teatrální gesto, jak sám Codreanu správně poznamenává, takováto prst ztělesňuje samotnou duší národa, který



na oplátku zahrnuje „nejen všechny Rumuny žijící na jednom území, spojené sdílenou minulostí i budoucností nebo třeba úbořem, ale všechny Rumuny, živé i mrtvé, kteří v této zemi žili od úsvitu dějin a kteří tady budou žít v budoucnosti“. 22]

Zajímavé jistě je, že španělská Falanga **José Antonia Primo de Rivery** se k myšlence krve a půdy stavěla velmi odměřeně. Primo de Rivera dokonce „rozhodně odmítal přízemní patriotismus krve a půdy, typický pro rumunský a německý národní socialismus, stejně jako romantický nacionalismus s jeho důrazem na pouto s půdou“. 23] Podle Huga Thomase „musí být patriotismus ukotven – nikoliv však v srdci, ale v duši“. 24] I přes vznešený idealismus Falangy bylo ještě její rozpracování zemědělské otázky – a to i před spoluprací Hnutí s domýšlivým reakcionářem Francem v občanské válce roku 1936 – zoufale nedostačující. José Antonio chtěl svou zemi dovést mezi světové velmoci, a tak nerad připouštěl, že ze své přirozenosti pevně zakořeněné rolnictvo ani zdaleka není „zaostalé“ či „zastaralé“. Bohužel tak řada jeho „hospodářských a sociálních pozic čerpala inspiraci z modernizačních opatření Mussoliniho a cílů Mosleyho.“ 25] Na druhé straně se však španělský vůdce velmi tvrdě vyjadřoval o těch, kteří setrvali v nakažlivé dekadenci městského života: „Naše místo je na čerstvém vzduchu, pod jasnou klenbou oblohy, se zbraní v ruce a s hvězdami nad hlavou. Přenechejme ostatním jejich radovánky. My tady venku – v napjaté, vroucí a sebejisté ostražitosti našich srdcí – už radostně cítíme nastávající úsvit.“ 26]

Přestože má ale kapitalismus lví podíl viny na ničení přírodního světa, marxismus jej dokonce vůbec nebere v potaz. Jak ostatně vysvětlil jeden z nejvýznamnějších moderních průkopníků organického zemědělství a soběstačnosti **John Seymour**: „Karel Marx, který většinu života strávil v čítárně knihovny Britského muzea, měl zřejmě ten vůbec nejmenší možný kontakt s přírodou, při němž je ještě možné přežít. Následkem toho jeho filozofie naprosto přehlížela vše nikoliv-lidské. Věděl jen to, že jídlo pochází odněkud z venkova a uvědomoval si, že ho tam nějací lidé musejí pěstovat. Jeho cílem pak bylo vysvobodit tyto imaginární lidi z – jak to nazýval – ‚blbství venkovského života‘. Je to ale v porovnání s životem stráveným převážně v knihovně Britského muzea skutečně blbství?“ 27]

Pozdější praktické pokusy o zavedení filozofie tohoto člověka na východě Evropy samozřejmě nade vše pohybnosti ukázaly, že marxismus stojí proti ekologickému řádu. Jedním z nejabsurdnějších výsledků sovětské zemědělské politiky byla situace, kdy Rusko – největší obilnice světa – muselo dovážet obilí z ciziny. Funguje-li takto v praxi marxistické centrální plánování, nikoho asi nepřekvapí, že Stalin nakonec odsoudil miliony rolníků k bídě, špíně a hladomoru. Zemědělská neschopnost rudého diktátora byla před zraky světa narychlo překryta odvedením pozornosti k postupující industrializaci Ruska. Marxismus se tedy zjevně spoléhá na krev podstatně víc než na půdu.

Když se ale vrátíme do dnešních dní, musíme jasně říct, že dokud se lidé zapojení do ekologické věci nenaučí cenit si duchovní reality, jež člověka pojí s jeho prostředím, budou reakcionáři – liberální i levicoví – i nadále úspěšně oddalovat obnovu přirozeného řádu. My revolucionáři pak můžeme přírodní svět oživit a vytrhnout jej ze spárů kapitalismu teprve tehdy, až objevíme to, co je skryto kdesi hluboko v našich nitrech. Naprosto bezpodmínečně si musíme vyrovnat s tím, že jelikož se rodíme právě z oné půdy, jejíž součástí jsme vždy byli,



zůstává naším nevyhnutelným osudem se do ní po skončení naší krátké cesty na tomto světě vrátit. Nádherně to shrnuje nepřekonatelný norský vypravěč **Knut Hamsun** ve své emotivní básni „Můj hrob“ (*Gravsted*)

Ó Pane, modlím se k Tobě, nenech mě zemřít
v posteli na měkkých příkrývkách.
A s uslzenýma očima nade mnou,
Ne, rozdrť mne jednoho dne bez varování,
abych po hlavě pad' do hloubi lesa,
kam nikdo nepřijde rušit můj klid.
Znám les dobře, jsem jeho syn,
rád mi splní mé skromné přání
umřít na jeho brusinkových blatech.
Tak světu bez hartusení splatím svůj dluh.
Vydám svou mocnou mršinu všem jeho stvořením,
vranám, krysám i mouchám. 28]

Pokud a dokud tedy vědomě neuznáme své vrozené rasové vlastnosti i to, že naše rodná země je nedílnou součástí národní existence, zůstaneme na seznamu ohrožených druhů vedle nosorožce, pandy nebo modráška černoskvřnného. Jak se Evropa i Amerika budou marně pokoušet vyrovnat s katastrofickými dopady velkoměstského života a sebevražedného rasového míšení, nesmíme my národní revolucionáři ztrácet ze zřetele, že my lidé jsme přirození strážci půdy a náš zánik by tak byl dost možná tou vůbec nejhorší ekologickou katastrofou ze všech. Proto musíme usilovně hledat své místo v srdci venkovské krajiny, abychom jednoho mohli s hrdostí zopakovat Darrého slova: „Tady má své věčné kořeny jedinečné rasové plémě.“ 29]

Poznámky:

1] William Cobbett, citován v Alun Hawkins: „Deserters From The Plough“, *History Today* (únor 1993/roč. 43), s. 32.

2] Howard Newby, citován v David Lowenthal: „Heritage And The English Landscape“, *History Today* (září 1991/roč. 41), s. 10.

3] Anna Bramwell, *Blood And Soil: Walther Darre And Hitler's Green Party* (The Kensal Press, 1985), s. 55.

4] Anna Bramwell, *Ecology In The 20th Century: A History* (Yale University Press, 1989), s. 191.

5] *Blood And Soil*, op. cit., s. 54.

6] *Ibid.*, s. 6.



7] Ibid.

8] Gottfried Feder, *The Programme Of The NSDAP And Its General Conceptions* (BP Publications, 1980), s. 10.

9] Ibid., s. 11.

10] Otto Strasser, *Germany Tomorrow* (Jonathan Cape, 1940), s. 156.

11] *Blood And Soil*, op. cit., s. 24.

12] Ibid., s. 55.

13] R.W. Darré, „The Peasantry As The Key To Understanding The Nordic Race“ in Barbara Miller Lane & Leila J. Rupp (Ed.) *Nazi Ideology Before 1933: A Documentation* (Manchester University Press, 1978), s. 105.

14] *Blood And Soil*, op. cit., s. 105

15] Anna Bramwell, „Was This Man Father Of The Greens?“, *History Today* (září 1984/roč. 34), s. 8.

16] *Blood And Soil*, op. cit., s. 115.

17] Ibid., s. 119.

18] Ibid.

19] Ibid., s. 5.

20] Corneliu Zelea Codreanu, *For My Legionaries* (Liberty Bell, 1990), s. 225.

21] Ibid., s. 146.

22] Ibid., s. 313.

23] *Ecology In The 20th Century: A History*, op. cit., s. 163-4.

24] Hugh Thomas (Ed.), *José Antonio Primo de Rivera: Selected Writings* (London, 1972), s. 30.

25] *Ecology In The 20th Century: A History*, op. cit., s. 164.

26] José Antonio Primo de Rivera, v projevu ke vzniku jeho hnutí 29. října 1933, citován v Stanley Payne, *Falange* (Stanford, 1961), s. 41.



DÉLSKÝ POTÁPĚČ

27] John Seymour, *The Ultimate Heresy* (Green Books, 1989), s. 87-8.

28] Knut Hamsun, citován v „Voice From The Forests“, Padraig Cullen pro časopis *The Scorpion*, č. 11, s. 25.

29] R.W. Darré, „The German Peasant Formed German History“ in George L. Mosse (Ed.) *Nazi Culture* (Grosset & Dunlap, 1966), s. 150.

Úvaha Troye Southgatea *Blood and Soil: Revolutionary Nationalism as the Vanguard of Ecological Sanity* vyšla v časopise *Rose Noire*.